

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos, kuria nustatomi plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos reikalavimai, susiję su žmonėms vartoti skirtame vandenyje esančiomis radioaktyviosiomis medžiagomis

COM(2011) 385 galutinis – 2011/0170 (NLE)

(2012/C 24/27)

Pranešėjas **Josef ZBOŘIL**

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties 31 straipsniu, 2011 m. birželio 27 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos, kuria nustatomi plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos reikalavimai, susiję su žmonėms vartoti skirtame vandenyje esančiomis radioaktyviosiomis medžiagomis

COM(2011) 385 galutinis – 2011/0170 (NLE).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. spalio 6 d. priėmė savo nuomonę.

475-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. spalio 26–27 d. (spalio 27 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 105 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 2 susilaukė.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Išvados

1.1.1 Komitetas palankiai vertina šį pasiūlymą, kuriuo nustatomi pagrindiniai gyventojų sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės keliamo pavojaus standartai, susiję su geriamajame vandenyje esančiomis radioaktyviosiomis medžiagomis.

1.1.2 EESRK pritaria sprendimui pasiūlymo teisiniu pagrindu pasirinkti Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties III skyrių (kad pozicija derėtų su minėtos sutarties aplinkos stebėsenos reikalavimais) ir pagrindines radiacinės saugos normas.

1.1.3 Pasiūlymu apibrėžiami įprastomis sąlygomis taikytini kokybės standartai ir stebėsenos reikalavimai. Susidarius nepaprastajai radiologinei padėčiai ir su žmogaus veikla susijusiems radiacijos šaltiniams užteršus geriamąjį vandenį, taikomos specialios avarijų atveju galiojančios taisyklės⁽¹⁾.

1.1.4 Komitetas supranta, kad 2001 m. gruodžio 20 d. Komisijos rekomendacijoje 2001/928/Euratomas⁽²⁾ dėl visuomenės apsaugos nuo radono apšvitos telkiniuose, iš kurių tiekiamas geriamasis vanduo, nagrinėjama radiologinė geriamojo vandens atsargų kokybė, susijusi su radonu ir ilgaamžiais radono skilimo produktais.

1.2 Rekomendacijos

1.2.1 Komitetas sutinka, kad radonas ir ilgaamžiai radono skilimo produktai turėtų būti ištraukti iš siūlomos direktyvos taikymo sritį, nepaisant egzistuojančios Rekomendacijos 2001/928/Euratomas.

1.2.2 Vis tik EESRK rekomenduoja į bendrosios indikacinės dozės apibrėžtį įtraukti tokius ilgaamžius radionuklidus kaip polonis (Po-210) ir švinas (Pb-210).

1.2.3 EESRK atkreipia dėmesį, kad pasiūlymo dėl direktyvos III priedo 3 dalyje „Tyrimo tinkamumo požymiai ir metodai“ atsižvelgiama į urano cheminių nuodingumą. Komitetas taip pat rekomenduoja į Tarybos direktyvos 98/83/EB dėl žmonėms vartoti skirtos vandens kokybės įterpti nuostatą dėl požeminio vandens, naudojamo geriamojo vandens tiekimui, toksikologinio tikrinimo apšvitą patiriančiose vietovėse, kuriose yra daugiau urano medžiagų.

1.2.4 EESRK pažymi, kad siūlomos direktyvos I priede aprašytos tričio parametrų vertės yra šimtą kartų žemesnės nei vertės, nurodytos Pasaulio sveikatos organizacijos Geriamojo vandens kokybės vadove (Ženeva, 3-iasis leidimas, 2008 m.). Nors dėl per daug mažos tričio parametrų vertės, šiuo metu negalima nustatyti nepagrįstų apribojimų ir ji gali būti naudojama kaip rodiklis sprendžiant kitas problemas, tačiau, atsižvelgiant į būsimas technologijas, ją reikėtų persvarstyti.

1.2.5 Komitetas džiaugiasi, kad pasiūlymas parengtas labai kruopščiai, dalyvaujant visiems suinteresuotiesiems subjektams, ir rekomenduoja jį kuo greičiau priimti.

2. Padėties apžvalga

2.1 Vanduo – viena iš išsamiausiai reglamentuojamų Bendrijos aplinkos teisės aktų sričių. Tik labai nedidelė procentinė geriamojo vandens sistemų dalis yra vietovėse, kuriose yra potencialių radioaktyviosios taršos, kylančios dėl žmogaus veiklos eksploatuojant įrenginius, naudojančius, gaminančius arba šalinančius radioaktyviąsias medžiagas, šaltinių.

⁽¹⁾ Tarybos reglamentas (Euratomas) Nr. 3954/87.

⁽²⁾ 2001 m. gruodžio 20 d. Komisijos rekomendacija dėl visuomenės apsaugos nuo radono apšvitos telkiniuose, iš kurių tiekiamas geriamasis vanduo (2001/928/Euratomas).

2.2 Vandens sistemas, kurioms gresia tokio pobūdžio tarša, reikia visapusiškai stebėti, kad būtų užtikrinta tų sistemų geriamojo vandens sauga. Vis tik yra daug Europos regionų, susiduriančių su natūraliai susidarantių radioaktyviųjų medžiagų problema.

2.3 Pasibaigus konsultacijų procesui, kuriame dalyvavo Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties 31 straipsnyje numatyta ekspertų grupė, pagal Geriamojo vandens direktyvą įsteigtas komitetas ir pagal Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties 35 ir 36 straipsnius įsteigtas valstybių narių atstovų komitetas, jau daugiau kaip prieš penkerius metus parengti plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos ES lygmens techniniai reikalavimai, taikomi geriamajame vandenyje esančioms radioaktyviosioms medžiagoms. Iki šiol neįgyvendinti pagal Tarybos direktyvą 98/83/EB dėl žmonėms vartoti skirto vandens kokybės nustatyti tričio ir bendrosios indikacinės dozės stebėsenos reikalavimai, nes laukiama, kol bus priimti II priedo (monitoringas) ir III priedo (parametrų analizės specifikacijos) pakeitimai.

2.4 Radioaktyvumo lygio stebėsenai taikomus reikalavimus būtų pagrįsta įtraukti į konkrečius pagal Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartį priimtus teisės aktus, kad Bendrijos lygmeniu būtų išlaikytas radiacinės saugos teisės aktų vienodumas, darna ir išsamumas.

2.5 Šiuo tikslu Komisija pasiūlymą, kuriuo nustatomi plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos reikalavimai, susiję su žmonėms vartoti skirtame vandenyje esančiomis radioaktyviosiomis medžiagomis, pateikė remdamasi Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties 31 straipsniu.

2.6 Po priėmimo, remiantis Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartimi, pateiktojo pasiūlymo dėl direktyvos nuostatos dėl geriamojo vandens taršos, susijusios su radioaktyviosiomis medžiagomis, bus viršesnės už atitinkamas Direktyvos 98/83/EB nuostatas.

2.7 Pasiūlymas dėl direktyvos grindžiamas šiais principais:

2.7.1 Teisinis pagrindas: direktyvos nuostatos yra susijusios su pagrindiniais plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos standartais. Todėl teisiniu pagrindu pasirinkta Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartis, konkrečiai – jos 31 ir 32 straipsniai.

2.7.2 Subsidiarumo principas: kadangi pagal Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties antros antraštinės dalies III skyrių Bendrija turi išimtinis teisėkūros įgaliojimus, pasiūlymui subsidiarumo principas netaikomas.

2.7.3 Proporciumo principas: pasiūlymas atitinka proporcingumo principą, kadangi nustatomi būtiniausi suderinti tričio ir bendrosios indikacinės dozės stebėsenos standartai, o su radioaktyvumu susiję Direktyvos 98/83/EB reikalavimai priderinami prie naujausios mokslo ir technikos pažangos.

2.7.4 Pasirinktos priemonės:

— už vienodų radiacinės saugos taisyklių nustatymą yra atsakinga Bendrija, o valstybės narės privalo šias taisykles perkelti į savo nacionalinius teisės aktus ir įgyvendinti,

— todėl norint apibrėžti bendrą poziciją, kurios laikantis būtų nustatyti suderinti reikalavimai, taikomi radioaktyvumo parametrams ir žmonėms vartoti skirto vandens kokybės stebėsenai, geriausia priemonė yra direktyva.

3. Pastabos

3.1 Komitetas palankiai vertina šį tikslingai parengtą ir nuoseklų pasiūlymą, kuriuo aiškiai ir konkrečiai nustatomi pagrindiniai gyventojų sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės keliamo pavojaus standartai, susiję su geriamajame vandenyje esančiomis radioaktyviosiomis medžiagomis. Taip užtikrinama tiekimo sistemų tiekiamo vandens radiologinė kokybė.

3.2 EESRK pritaria sprendimui pasiūlymo teisiniu pagrindu pasirinkti Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties III skyrių (kad pozicija derėtų su minėtos sutarties aplinkos stebėsenos reikalavimais) ir pagrindines radiacinės saugos normas.

3.3 Pasiūlymas yra išsamaus konsultacinio darbo, kuriame dalyvavo radiacinės saugos ekspertai, išdava. Juo nustatomi esant įprastoms sąlygoms taikytini kokybės standartai ir stebėsenos reikalavimai. Susidarius nepaprastajai radiologinei padėčiai ir su žmogaus veikla susijusiems radiacijos šaltiniams užteršus geriamąjį vandenį („skystus maisto produktus“) taikomos specialios avarijų atveju galiojančios taisyklės.⁽³⁾

3.4 Komitetas supranta, kad 2001 m. gruodžio 20 d. Komisijos rekomendacijoje 2001/928/Euratomas dėl visuomenės apsaugos nuo radono apšvitos telkiniuose, iš kurių tiekiamas geriamasis vanduo, nagrinėjama radiologinė geriamojo vandens atsargų kokybė, susijusi su radono ir ilgaamžių radono skilimo produktais.

3.5 Komitetas atkreipia dėmesį, kad apšvita radono dujomis, pavyzdžiui, tiekiant į namus vandenį, visų pirma įvyksta dėl to, kad įkvepiamos patalpose į orą patekusios dujos, ir gerokai rečiau dėl to, kad geriamas vanduo.

3.6 Vis tik EESRK mano, kad į bendrosios indikacinės dozės apibrėžtį reikėtų įtraukti tokius ilgaamžius radionuklidus kaip polonis (Po-210) ir švinas (Pb-210).

⁽³⁾ Tarybos reglamentas (Euratomas) Nr. 3954/87.

3.7 EESRK atkreipia dėmesį, kad pasiūlymo dėl direktyvos III priedo 3 dalyje „Tyrimo tinkamumo požymiai ir metodai“ atsižvelgiama į urano cheminių nuodingumą. Apšvitą patiriančiose vietovėse, kuriose yra daugiau urano medžiagų geologiniuose sluoksniuose, turėtų būti atliekamas požeminio vandens, naudojamo geriamojo vandens tiekimui, toksikologinis tikrinimas. Tuo tikslu į Tarybos direktyvą 98/83/EB dėl žmonėms vartoti skirto vandens kokybės reikėtų įtraukti atitinkamą nuostatą, atsižvelgiant į tai, kad Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) geriamojo vandens kokybės vadove rekomenduojama orientacinė 30 µg urano litre vertė ⁽⁴⁾.

3.8 EESRK pažymi, kad siūlomos direktyvos I priede aprašytos tričio parametrų vertės yra šimtą kartų žemesnės nei

vertės, nurodytos Pasaulio sveikatos organizacijos Geriamojo vandens kokybės vadove (Ženeva, 3-iasis leidimas, 2008 m.). Nors dėl per daug mažos tričio parametrų vertės, šiuo metu negalima nustatyti nepagrįstų apribojimų ir ji gali būti naudojama kaip rodiklis sprendžiant kitas problemas, tačiau, atsižvelgiant į būsimas technologijas, ją reikėtų persvarstyti.

3.9 EESRK pažymi, kad pasiūlymo dėl direktyvos II priedo „Radioaktyviųjų medžiagų stebėjimas“ 2 pastaboje Komisija leidžia valstybėms narėms nustatant žmonėms vartoti skirto vandens, tiekiamo iš skirstomojo tinklo, audito dažnumą „remtis vandens tiekimo objekto teritorijos gyventojų skaičiumi, o ne vandens tūriu“. Tačiau neatsižvelgiama į atvejį, kai vanduo iš skirstomojo tinklo išpilstomas į butelius siekiant jį parduoti.

2011 m. spalio 27 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ PSO geriamojo vandens kokybės vadovas, 4-asis leidimas, 2011 m., 12 skyrius, Cheminių medžiagų suvestinės.